

คำวินิจฉัยคณะตุลาการประชาชน

ในนามของประชาชน

คณะตุลาการประชาชน

คำวินิจฉัยที่ 1/2565

เรื่องพิจารณา 1/2565

วันที่ 17 เดือน พฤษภาคม พุทธศักราช 2565

ระหว่าง พวงเพชร เหมคำ ผู้ร้องที่ 1 และเพิ่มทรัพย์ แซ่อึ้ง ผู้ร้องที่ 2

เรื่อง ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1448 ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 25 มาตรา 26 และ มาตรา 27 วรรคหนึ่ง วรรคสอง และวรรคสาม หรือไม่

ศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง ส่งเรื่องของคู่รักผู้ร้องทั้งสอง (พวงเพชร เหมคำ ที่ 1 และเพิ่มทรัพย์ แซ่อึ้ง ที่ 2) ในคดีแพ่งหมายเลขดำที่ ยชพ 1056/2563 ให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย มาตรา 1448 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าขัดด้วยรัฐธรรมนูญหรือไม่ ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยที่ 20/2564 ว่ามาตรา 1448 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ไม่ขัดกับรัฐธรรมนูญ คณะตุลาการประชาชนเห็นว่าคดีดังกล่าวมีผลกระทบกระเทือนต่อเสรีภาพประชาชน เป็นประเด็นสำคัญต่อความเท่าเทียมทางเพศ จึงได้รับสมัครตุลาการประชาชนเพื่อร่วมเขียนคำพิพากษาขึ้นใหม่ตามเจตจำนงประชาชนและเคารพต่อความหลากหลายทางเพศ ข้อเท็จจริงในคดีตามหนังสือส่ง คำโต้แย้งของผู้ร้องทั้งสอง เอกสารประกอบ และบริบทแห่งสังคม การเมือง และประวัติศาสตร์ สรุปได้ดังนี้

เพิ่มทรัพย์ แซ่อึ้ง และพวงเพชร เหมคำ คู่รักผู้ร้องทั้งสอง ยื่นคำร้องต่อศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง ขอให้มีคำสั่งรับจดทะเบียนสมรส เนื่องจากคู่รักผู้ร้องทั้งสองเป็นคู่รักเพศหลากหลาย ที่มีเพศที่รัฐกำหนดตั้งแต่เกิด เป็นผู้หญิงและผู้หญิง และอยู่กินกันมากกว่า 10 ปี ทั้งคู่ต้องการได้รับการคุ้มครองทางกฎหมายผ่านการจดทะเบียนสมรส โดย เมื่อวันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2563 คู่รักผู้ร้องทั้งสองได้ยื่นจดขอทะเบียนสมรสพร้อมหลักฐาน

ประกอบการจัดทะเบียนสมรสที่สำนักงานเขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร แต่ได้รับการปฏิเสธจากนายทะเบียน เนื่องจากกฎหมายกำหนดให้ บุคคล ชายและหญิง เท่านั้นที่จะจดทะเบียนสมรสได้ ไม่เป็นไปตามเงื่อนไขแห่งการ สมรสตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1448

คู่รักผู้ร้องทั้งสอง เพิ่มทรัพย์ แซ่ฮึง และพวงเพชร เหมคำ เห็นว่า การปฏิเสธการจัดทะเบียนสมรส เนื่องจากทั้งสองมีเพศกำหนดเหมือนกันไม่สามารถจดทะเบียนตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 5 มาตรา 1448 พระราชบัญญัติกฎหมายครอบครัว 2478 และกฎกระทรวง การที่กฎหมายที่มีอยู่กำหนดไว้เช่นนี้ ทำให้คู่รักเพศเดียวกัน คู่รักคนข้ามเพศ และคู่รักเพศหลากหลายนั้น ไม่สามารถได้รับการคุ้มครองกฎหมายจากรัฐ อย่างถ้วนหน้า ถูกละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ ความเสมอภาค ความเท่าเทียมกัน และเป็นเลือก ปฏิบัติอันเนื่องจากเพศ การกำหนดคุณสมบัติของกฎดังกล่าวขัดกับต่อรัฐธรรมนูญมาตรา 4 (หลักศักดิ์ศรีความเป็น มนุษย์ ความเสมอภาค), มาตรา 5 (หลักความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญ), มาตรา 25 (บททั่วไปเรื่องสิทธิ เสรีภาพ), มาตรา 26 (เหตุการณ์จำกัดสิทธิเสรีภาพที่ยอมรับได้) และ มาตรา 27 (ความเสมอภาคและความเท่า เทียม)

ศาลเยาวชนและครอบครัวกลางได้ส่งต่อคำร้องของผู้ร้องมายังศาลรัฐธรรมนูญ แต่ศาลรัฐธรรมนูญกลับ เลือกไม่คุ้มครองสิทธิมนุษยชนและวินิจฉัยว่าประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1448 ไม่ขัดหรือแย้งกับ รัฐธรรมนูญ

คณะตุลาการประชาชนขอพิจารณาใหม่ตามรัฐธรรมนูญ

ก่อนเริ่มการพิจารณา คณะตุลาการประชาชนขอระบุว่าคดีนี้เป็นคดีที่ต้องพิจารณาเพื่อประโยชน์ของ เพิ่ม ทรัพย์ แซ่ฮึง และพวงเพชร เหมคำ และประโยชน์ส่วนรวมของประชาชนชาวไทยทุกคน คู่รักผู้ร้องสองคนได้รับความ ยุติธรรมและคู่รักเพศเดียวกัน คู่รักคนข้ามเพศ และคู่รักเพศหลากหลายทั้งหลายทั้งหลายนั้น ได้รับความ ยุติธรรม ยิ่งกว่านั้น คณะตุลาการประชาชนเห็นว่า หากประชาชนหนึ่งคนได้รับการคุ้มครอง ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ ความเสมอภาค และความเท่าเทียมกันไม่ ประชาชนทุกคนก็จะมีได้รับการคุ้มครองในสิทธิ เหล่านี้เช่นกัน เพราะฉะนั้นคณะตุลาการประชาชนเห็นว่าต้องพิจารณาเรื่องนี้ใหม่ ด้วยเหตุผลห้าประเด็น ประกอบด้วยประวัติศาสตร์ สังคม ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ และความเป็นมนุษย์ รายละเอียดดังต่อไปนี้

หนึ่ง คณะตุลาการประชาชนตั้งคำถามว่ากฎหมายและรัฐควรมีบทบาทที่เหมาะสมในเรื่องความรักของ ประชาชนและสิทธิในการก่อตั้งครอบครัวของประชาชนอย่างไร เพิ่มทรัพย์ แซ่ฮึง และพวงเพชร เหมคำ คู่รักผู้ร้อง สองคน เป็นคู่ชีวิตมากกว่า 10 ปี ที่แบ่งความสุขทุกข์กันและดูแลซึ่งกันและกัน สาเหตุที่ทำให้คู่รักผู้ร้องทั้งสองคน ขอร้องศาลรัฐธรรมนูญคือกรณีที่เกิดขึ้นที่พวงเพชรต้องผ่าตัด ทางโรงพยาบาลได้แจ้งว่าต้องให้มารดาของพวงเพชร

มาเซ็นยินยอม เพิ่มทรัพย์ คนรักของพวงเพชร ให้ความยินยอมไม่ได้ ซึ่งแม่ของพวงเพชรมีอายุมากและอยู่บนดอย เดินทางเข้ากรุงเทพมหานครลำบาก การที่ไม่มีกฎหมายที่รับรองความสัมพันธ์ทำให้ประชาชนทั้งสองคนเดือดร้อน เพราะผู้ร้องในฐานะที่เป็นคู่รักไม่มีสิทธิและอำนาจตามกฎหมายที่จะยินยอมการอนุญาตให้ผ่าตัดและการดำเนินการในการใช้ชีวิตเช่น ธุรกรรมการเงิน การทำประกันชีวิต **คณะตุลาการประชาชนเห็นว่ากฎหมายควรสะท้อนถึงความเป็นจริงในประเทศ และควรเป็นเครื่องมือในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชน ไม่ควรเป็นเครื่องมือในการลิดรอนสิทธิเสรีภาพและความเสมอภาคของประชาชน**

สอง คณะตุลาการประชาชนเห็นว่ามิบุคคลเพศหลากหลายในพื้นที่ที่เป็นประเทศไทยตั้งแต่อดีตมาถึงปัจจุบัน ในทุกยุคทุกสมัยจะเห็นได้ว่ามีบุคคลเพศหลากหลายเป็นส่วนหนึ่งของสังคมมาโดยตลอด **คณะตุลาการประชาชนเห็นว่าประชาชนส่วนไม่น้อยในประเทศไทยอยากเห็นการเปลี่ยนแปลงทั้งสถาบันและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการสมรส แต่รัฐและตุลาการไทยเพิกเฉยต่อเสียงของประชาชน ไม่นุมัติให้มีการเปลี่ยนแปลง ซึ่งการสมรสในประเทศไทยมาอย่างช้านานตั้งแต่สมัยโบราณโดยอิงตามประเพณีที่สืบทอดกันมา ในปีพ.ศ. 2347 มีการพูดถึง ในกฎหมายลักษณะผัวเมีย สมัยรัชกาลที่ 1 ในปี ในปี พ.ศ. 2477 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 5 ว่าด้วยครอบครัวบัญญัติขึ้นเป็นครั้งแรก ต่อมามีการปรับปรุงใหม่ในปี พ.ศ. 2519 และมีผลบังคับใช้จนถึงปัจจุบัน (46 ปี) โดยไม่มีการปรับปรุงให้เหมาะสมกับยุคสมัย หรือเปลี่ยนไปตามประชาชนในประเทศที่มีการปรับเปลี่ยนก้าวหน้าอยู่ตลอดเวลา คณะตุลาการประชาชนขอยกหลักฐานที่แสดงถึงความต้องการของประชาชน องค์กรภาคประชาชน “ภาคีสี่รู้เพื่อสมรสเท่าเทียม” ได้มีการเปิดเว็บไซต์www.support1448.org ในวันที่ 28 พฤศจิกายน 2564 เพื่อให้ประชาชนไทยร่วมลงชื่อแก้ไขมาตรา 1448 ของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งภายในเวลาไม่ถึง 24 ชั่วโมงมีผู้มาลงชื่อสนับสนุนไม่ต่ำกว่า 100,000 คน และ ปัจจุบัน ณ วันพฤหัสบดีที่ 12 พฤษภาคม 2565 ได้มีผู้ลงรายชื่อนับสนับสนุนจำนวน 304,280 คน ดังนั้นจะเห็นได้ว่ามีประชาชนคนไทยต้องการสิทธิการสมรสเท่าเทียมอยู่จำนวนมาก ไม่ใช่เพียงแค่การจัดงานแต่งงานที่ไม่มีกฎหมายรองรับ การแต่งงานเพศเดียวกันควรมีการรับรอง ไม่ควรมีข้อจำกัด ไม่ควรแบ่งแยก และสิทธิเช่นเดียวกันกับการแต่งงานของชาย-หญิง**

สาม คณะตุลาการขอระบุว่าในปัจจุบันนี้มี 31 ประเทศที่มีกฎหมายที่คุ้มครองการสมรสเท่าเทียมกัน ประกอบด้วย อาร์เจนตินา ออสเตรเลีย ออสเตรีย เบลเยียม บราซิล แคนาดา ชิลี โคลอมเบีย คอสตาริกา เดนมาร์ก เอกวาดอร์ ฟินแลนด์ ฝรั่งเศส เยอรมนี ไอซ์แลนด์ ไอร์แลนด์ ลักเซมเบิร์ก มอลตา เม็กซิโก เนเธอร์แลนด์ นิวซีแลนด์ นอร์เวย์ โปรตุเกส ใต้ แอฟริกา สเปน สวีเดน สวิตเซอร์แลนด์ ใต้หวัน สหราชอาณาจักร สหรัฐอเมริกา และอูรุกวัย ในหมู่ประเทศนี้ ศาลรัฐธรรมนูญของประเทศได้หวั่นสั่งให้รัฐสภาแก้ไข

กฎหมายภายใน 2 ปีเพื่ออนุมัติให้คนที่เป็นเพศเดียวกันแต่งงานได้ ในระหว่างการรอการเปลี่ยนกฎหมายอย่างเป็นทางการศาลรัฐธรรมนูญสั่งให้สำนักงานเขตทั่วประเทศอนุญาตสองคนที่เป็นเพศเดียวกันลงทะเบียนสมรสได้และได้รับทั้งสิทธิและหน้าที่เท่าคู่รักเพศแตกต่าง คณะตุลาการประชาชนเห็นว่ากฎหมายเดิมของไต้หวันมีความคล้ายคลึงกับกฎหมายที่มีอยู่ตอนนี้ในประเทศไทยที่คู่รักผู้ร้องทั้งสองร้องเรียนว่าไม่ยุติธรรม หากประเทศไทยเป็นประเทศที่สองในภูมิภาคเอเชียที่คุ้มครองสมรสเท่าเทียมกัน คงได้เป็นประโยชน์ต่อประชาชนชาวไทยและยกสถานะประเทศไทยให้เป็นประเทศที่ก้าวหน้าด้านสิทธิมนุษยชน

สี่ คณะตุลาการประชาชนเห็นว่าในความเป็นจริงสถาบันครอบครัวมีรูปแบบที่หลากหลายแต่กฎหมายไม่สะท้อนความเป็นจริงนี้ การจัดตั้งครอบครัวเป็นสิทธิของทุกคนที่เลือกจะมีจดทะเบียนสมรสกับบุคคลใดก็ตาม โดยไม่ได้มีข้อจำกัดอันเนื่องจากเพศมากำหนด เป็นสิทธิของทุกคนที่จะเลือกได้อย่างเสรี รัฐมีหน้าที่เพียงอำนวยความสะดวกให้การจัดตั้งครอบครัวนั้นเกิดขึ้น

ห้า คณะตุลาการประชาชนขอย้ำว่าการไม่คุ้มครองสิทธิเสรีภาพของคนใดคนหนึ่ง กลุ่มใดกลุ่มหนึ่งในสังคมเป็นผลร้ายต่อทุกคนในสังคม เห็นว่าการไม่เปลี่ยนแปลงทางกฎหมายไม่ใช่มีผลกระทบต่อการใช้ชีวิตคู่เท่านั้นทำให้เกิดความไม่เสมอภาคเท่าเทียมกันภายในสังคม ณ ปัจจุบันไม่ควรเอา จารีต ประเพณี ศีลธรรมที่ลิดรอนสิทธิมนุษยชนมากดขี่ข่มเหงความแตกต่างหลากหลายอันเป็นสิทธิและเสรีภาพของบุคคล หรือกังวลว่าจะเป็นการเพิ่มภาระของทางภาครัฐ จะเห็นได้ว่าความเท่าเทียมของคนในประเทศไม่ใช่ของขวัญจากรัฐแต่มาจากการต่อสู้มาอย่างยาวนาน คณะตุลาการประชาชนพิเคราะห์แล้วเห็นว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพ.ศ. 2560 ได้รับรองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และรับรองสิทธิเสรีภาพไว้ มาตรา 4 บัญญัติว่า “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิเสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคล ย่อมได้รับความคุ้มครอง ปวงชนชาวไทยย่อมได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญเสมอกัน” ในมาตรา 25 มาตรา 26 มาตรา 27”

การสร้างสถาบันครอบครัวและการใช้ชีวิตคู่ร่วมกันของบุคคล เป็นเรื่องของเจตนาในการที่บุคคลทั้งสองตกลงจะใช้ชีวิตร่วมกันด้วยความสมัครใจภายใต้สังคมและกฎหมายที่เท่าเทียม ไม่ว่าเพศสภาพใดก็สามารถสร้างสายสัมพันธ์อันละเอียดอ่อนภายในครอบครัวได้ ครอบครัวมิได้มีไว้เพื่อการดำรงเผ่าพันธุ์เพียงอย่างเดียว นอกจากนี้ในปัจจุบันการเกิดขึ้นของชีวิตใหม่ยังสามารถใช้เทคโนโลยีทางแพทย์ช่วยเหลือแก่บุคคลที่มีข้อจำกัดด้านร่างกายไม่ว่าเพศสภาพใดก็ตาม กฎหมายจำเป็นคุ้มครองและรับรองสิทธิบุคคลทุกคน ไม่ว่าบุคคลดังกล่าวจะมีครอบครัวในรูปแบบใด คณะตุลาการประชาชนเห็นว่าสถาบันครอบครัวถือว่าเป็นสถาบันพื้นฐานที่เล็กและสำคัญที่สุดของสังคมไทย การสร้างสถาบันครอบครัวที่แข็งแรงจะนำไปสู่การสร้างพลเมืองที่เข้มแข็ง มีคุณภาพ ไม่เลือกปฏิบัติ เข้าใจความแตกต่าง ความเท่าเทียมกันภายในสังคม

สิทธิในการสมรสจึงต้องเป็นของบุคคลทุกคนที่จะเข้าถึงอย่างเท่าเทียม โดยมิควรแยกตราเป็นกฎหมาย เฉพาะ แม้การเปิดข้อผู้มีความหลากหลายทางเพศยังเห็นเป็นที่ประจักษ์ชัด ผ่านความพยายามในการผลักดัน ร่าง พ.ร.บ.คู่ชีวิต พ.ศ.... ที่ให้สิทธิหน้าที่แตกต่างออกไปจากการสมรสตาม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1448 การตรากฎหมายเฉพาะกลุ่มนั้นมีเจตนาเพื่อคุ้มครองและให้สิทธิแก่กลุ่มผู้มีความแตกต่างที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตที่เสียเปรียบต่อบุคคลอื่นหรือมีสาระสำคัญแตกต่างกัน เช่น กฎหมายสำหรับผู้พิการ ซึ่งเป็นข้อจำกัดที่เกิดจากสรีระให้ได้รับความเสมอภาคเท่าเทียม แต่การสมรสเป็นเรื่องของสิทธิในการตั้งครอบครัวซึ่ง “ความหลากหลายทางเพศ” ไม่ได้เป็นความแตกต่างอันเป็นสาระสำคัญที่มีผลต่อการดำเนินชีวิต จึงไม่จำเป็นต้องตรากฎหมายเฉพาะกลุ่มขึ้นมาใหม่สำหรับการรับรองความสัมพันธ์ของคนสองคนในการใช้ชีวิตร่วมกันในฐานะ “คู่สมรส” ทั้งนี้การเข้าถึงกฎหมายอย่างเสมอหน้ากันเป็นหน้าที่ของรัฐที่จะต้องพาสังคมออกจากกรอบวัฒนธรรมที่ละเมิดศักดิ์ศรีคุณค่าความเป็นมนุษย์ของบุคคลอื่นและต้องไม่เลือก ปฏิบัติต่อพลเมืองด้วยเหตุแห่งเพศ

การสมรสในทางกฎหมายนั้นนำมาซึ่งนำมาซึ่งสิทธิ หน้าที่หรือสวัสดิการที่ควรได้รับในฐานะคู่สมรส อาทิ สิทธิการรักษาพยาบาล สิทธิการฟ้องคดี สิทธิการรับบุตรบุญธรรม ปราศจากการแบ่งแยกทางเพศ เชื้อชาติ ศาสนา หรือฐานะทางเศรษฐกิจ การสมรสจึงจำเป็นต้องมีกฎหมายรองรับเพื่อแก้ปัญหาที่ทำให้เกิดการเข้าไม่ถึงสิทธิที่ควรได้รับอย่างเสมอหน้ากัน ไม่ทอดทิ้งบุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศให้หลุดออกไปจากระบบบริการของรัฐ ดังนั้นเพื่อความมั่นคงของชาติ รัฐควรจะเป็นฝ่ายที่จัดการปัญหาที่เกิดขึ้น เนื่องจากการแก้ไขปัญหาล่าช้านี้ เป็นหน้าที่ของรัฐ พร้อมทั้งรัฐควรมีการโอบรับให้ผู้มีความหลากหลายทางเพศได้กลายเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ในฐานะพลเมืองผู้ควรได้รับความเท่าเทียม

คณะตุลาการประชาชนเห็นว่า มาตรา 1448 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ขัดต่อมาตรา 4 มาตรา 25 มาตรา 26 และมาตรา 27 รัฐธรรมนูญ แม้มาตรา 27 จะบัญญัติว่า ชายหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกันก็มิได้หมายความว่า บุคคลที่มีเพศสภาพหรือมีอัตลักษณ์ทางเพศที่แตกต่างออกไปไม่มีสิทธิเสมอกัน การไม่เลือกปฏิบัติทางเพศนั้นย่อมหมายความว่ารวมถึงบุคคลทุกคนไม่ว่าเพศไหน หากกฎหมายยังคงจำกัดเพศอยู่เพียงหญิงและชาย อันเป็นเพียงเพศกำเนิด ย่อมทำให้บุคคลส่วนหนึ่งของสังคมถูกเลือกปฏิบัติในทางเพศ เป็นการไม่เคารพต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

ด้วยเหตุดังกล่าว คณะตุลาการประชาชนจึงวินิจฉัยว่า มาตรา 1448 ขัดต่อรัฐธรรมนูญมาตรา 4 มาตรา 25 มาตรา 26 และมาตรา 27 จึงมีคำสั่งให้

1) ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1448 และมาตราที่รับรองการสมรสเพียงชายและหญิงทั้งหมดขัดรัฐธรรมนูญ เนื่องจากขัดกับหลักความเสมอภาคเพราะไม่ได้รวมบุคคลทุกคน แต่ไม่มีผลกระทบกระเทือน

ของการสมรสของหญิงและชาย

2) ให้ฝ่ายนิติบัญญัติและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทำการศึกษาอย่างรอบด้าน เพื่อแก้ไขประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1448 มาตราต่างๆในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ รวมถึงกฎหมายเกี่ยวกับการสมรสทั้งหมดเพื่อขยายสิทธิการสมรสให้ทุกคนได้เข้าถึงให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ ความเป็นธรรมและความเสมอภาคระหว่างเพศภายในหนึ่งปี

3) ในระหว่างที่มีการแก้ไขกฎหมายให้สอดคล้อง ให้คู่รักเพศหลากหลาย จัดทะเบียนสมรสได้ก่อน เพื่อรับรองสิทธิของบุคคล และให้ใช้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และกฎหมายที่เกี่ยวข้องโดยอนุโลม

4) ให้มีการศึกษากฎหมายหรือกฎระเบียบอื่น ๆ ที่อ้างอิงกฎหมายสมรสเดิมทั้งรัฐและเอกชนและออกกฎหมายหรือแก้ไขให้สอดคล้องใหม่ อาทิเช่น กฎหมายว่าด้วยการใช้เทคโนโลยีทางการแพทย์ในการตั้งครรภ์ กฎหมายว่าด้วยการรับบุตรบุญธรรม ฯลฯ ภายในหนึ่งปี